

Turvallinen ja kriisinkestävä oikeusvaltio -reformipöytä, Dani Niskanen

Sisäministeriön ylijohdaja Minna Hulkkosen 3.5.2023 kuulemiseen liittyvät täydennykset, osa III

Hallitusneuvottelujen asiakirjapyyntö SM:lle 3.5.

- Mikä on Ruotsissa turvapaikanhakijan vuorokausihinta verrattuna Suomeen.
- Turvapaikkajärjestelmien vertailu Suomen ja Ruotsin välillä.

1. Mikä on Ruotsissa turvapaikanhakijan vuorokausihinta verrattuna Suomeen.

Koko vastaanottojärjestelmän majoitusvuorokauden hinta vuonna 2022 oli 26 €. Ruotsin maahanmuuttoviraston [vuosikertomuksen](#) mukaan vastaanottovuorokauden kustannus vuonna 2022 oli 377 kruunua eli noin 33 €.

Taulukko. Majoitusvuorokauden keskimääräinen hinta (ilman alv) 2020 - 2022

Tunnusluku	2020 toteuma	2021 toteuma	2022 toteuma	2022 tavoite
Keskimääräiset kustannukset/asiakas/€/vrk, ilman alv	44 €	45 €	26 €	44 €

Taulukko. Majoitusvuorokauden keskimääräinen hinta Ruotsissa 2020-2022.

Figur 6.11 Kostnad för mottagandeverksamheten (exklusive förvarsverksamheten och återvändandearbetet), 2020–2022

Samtliga (inklusive barn utan vårdnadshavare)	2020	2021	2022
Kost och logi	600 110	428 362	536 593
Ersättning till asylsökande	541 223	350 809	644 181
Vård	725 919	578 358	1 159 347
Undervisning	685 628	570 072	470 124
Ersättning för ensamkommande barn och placeringar	753 059	561 977	773 991
Personal	840 196	762 992	802 872
Kontorslokaler	-6 938	145 485	78 227
Övrigt	219 191	279 471	2 471 121
Total kostnad för mottagandeverksamheten (tkr)	4 358 389	3 677 527	6 936 455
Antal boendedygn i mottagandeverksamheten, exklusive förvar och återvändande	12 912 507	9 271 823	18 397 928
Kostnad per boendedygn (kr)	338	397	377

2. Turvapaikkajärjestelmien vertailu Suomen ja Ruotsin välillä.

Sisällys

Yleistä	2
Turvapaikkamenettely	3
Pääsy prosessiin - Hakemuksen jättäminen:.....	4
Käsittelystä vastaavan valtion määrittäminen (Dublin-menettely)	5
Hakemuksen tutkiminen – eri menettelyt	5
Nopeutettu menettely	5
Hakemuksen tutkimatta jättäminen	8
Rajamenettely	9
Turvallisten maiden konseptit.....	9
Hakemuksen raukeaminen:	12
Hakijalle tehtävä päätös.....	13
Suojelukategoriat:.....	13
Myönnettävien määräaikaisten oleskelulupien pituus:.....	14
Hakijoiden vastaanotto	14
Työskentely turvapaikkahakemuksen käsittelyaikana	14
Säilöön ottaminen	14
Taulukko: turvapaikanhakijan vastaanottopalvelut.....	16

Yleistä

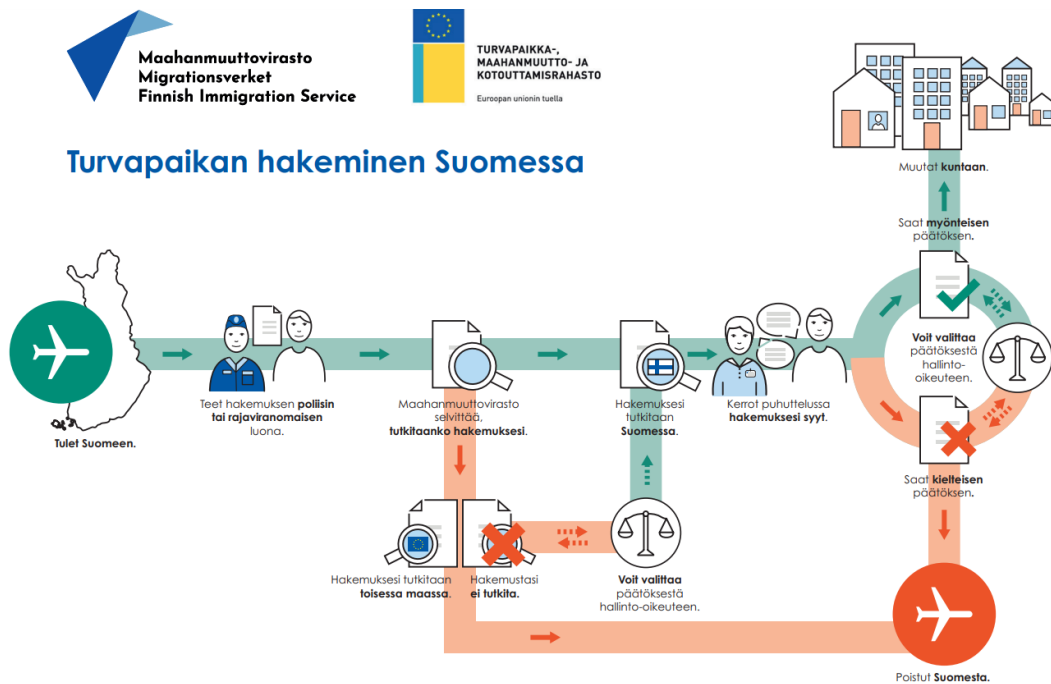
Sekä Suomessa että Ruotsissa turvapaikkajärjestelmää koskeva lainsäädäntö perustuu EU-lainsäädäntöön, joka asettaa tietyt raamit, joiden puitteissa asioista voidaan kansallisesti säätää. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 78 artikla sisältää veloitteen noudattaa palauttamiskiellon periaatetta, ja viittauksen siihen, että unionin turvapaikkapolitiikan on oltava Geneven yleissopimuksen mukaista. Tämän oikeusperustan nojalla annetut yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän keskeiset säädökset ovat

- menettelydirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/32/EU, kansainvälisen suojelun myöntämisestä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä);
- määritelmädirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/95/EU, vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle);

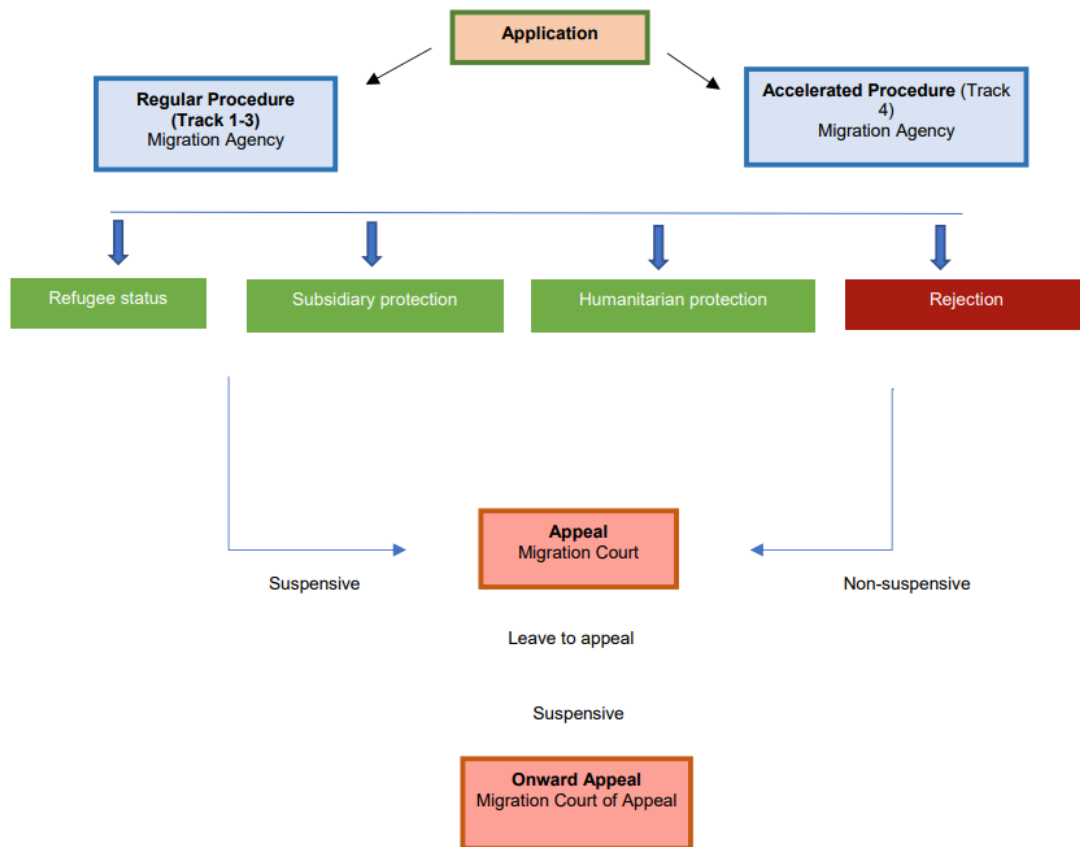
- vastuunmäärittämis- eli Dublin-asetus (604/2013, kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja –menettelyjen vahvistamisesta); ja
- vastaanottodirektiivi (2013/33/EU, kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista)

Turvapaikkamenettely

Kuva 1. Turvapaikkamenettely Suomessa.

Turvapaikkamenettely Ruotsissa (lähde: AIDA).

Kuva 2. Turvapaikkamenettely Ruotsissa.

Pääsy prosessiin - Hakemuksen jättäminen:

Menettelydirektiivin mukaan hakemus tehdään, kun hakija esittää pyynnön saada suojelua jostakin EU:n jäsenvaltiosta. Toimivaltaisen viranomaisen on rekisteröitävä hakemus 3-6 työpäivän kuluessa riippuen siitä, onko hakemus tehty rekisteröinnistä vastaavalle viranomaiselle. Hakijalle tulee antaa mahdollisuus jättää hakemus mahdollisimman pian sen tekemisestä.

Suomessa kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätettävä poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on rekisteröitävä hakemus viipymättä. Jos kansainvälistä suojelua koskeva hakemus tehdään Maahanmuuttoviraston, vastaanottokeskuksen, säilöönottoyksikön tai Tullin henkilöstölle, hakija on ohjattava jättämään hakemus poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle ja hakemus on rekisteröitävä kuuden arkipäivän kuluessa hakemuksen tekemisestä. Käytännössä hakijan tehdessä hakemuksensa poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle hän samalla jättää sen samalle viranomaiselle, joka myös rekisteröi hakemuksen samaan aikaan.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Ruotsissa kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset voidaan tehdä raja-asevilla, lentokentillä, satamissa (seaport) tai Ruotsin alueella. Tämän jälkeen hakijan tulee mennä Ruotsin maahanmuuttoviraston toimipisteeseen, jotta asian käsittelyä voidaan jatkaa.

Käsittelystä vastaavan valtion määrittäminen (Dublin-menettely)

Hakemuksen käsittelystä vastaavan jäsenvaltion määrittäminen perustuu EU:n vastuunmäärittämisasetukseen, jonka mukaan hakemuksen käsittelystä vastaa ainoastaan yksi jäsenvaltio. Asetusta sovelletaan sellaisenaan sekä Suomessa että Ruotsissa.

Hakemuksen **tutkiminen** – eri menettelyt

Nopeutettu menettely

Nopeutettu menettely ei kuulu jäsenvaltioita velvoittaviin artikloihin menettelydirektiivissä, mutta sen osalta artiklassa mainittu luettelo on kuitenkin tyhjentävä. Jäsenvaltiot eivät voi siis näiden lisäksi kansallisesti säätää muista perusteista, mutta kaikkia perusteita ei ole sovellettava, vaikka nopeutettu menettely olisikin käytössä. Jäsenvaltiot voivat sellaisia perusteettomia hakemuksia koskevissa tilanteissa, joihin pätee jokin nopeutetun menettelyn olosuhteista, katsoa kansallisen lainsäädännön nojalla hakemuksen ilmeisen perusteettomaksi.

Menettelydirektiivissä säädetään tyhjentävästi niistä perusteista, joiden nojalla tutkintamenettelyä voidaan nopeuttaa ja perusteista katsoa hakemus ilmeisen perusteettomaksi. Nopeutettua menettelyä voidaan käyttää, jos:

- hakija on hakemusta tehdessään ja asiaa esittäessään tuonut esiin vain seikkoja, joilla ei ole lainkaan merkitystä sen selvittämiseksi, voidaanko häntä pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä;
- hakija tulee turvallisesta alkuperämaasta;
- hakija on johtanut viranomaisia harhaan esittämällä vääriä tietoja tai asiakirjoja tai jättämällä tahallaan ilmoittamatta olennaisia tietoja tai esittämättä henkilöllisyyttään ja/tai kansalaisuuttaan koskevia asiakirjoja, jotka olisivat saattaneet vaikuttaa päätökseen kielteisesti;
- hakijan voidaan olettaa vilpillisessä tarkoituksessa tuhonneen tai kadottaneen henkilö- tai matkustusasiakirjan, josta olisi ollut apua hänen henkilöllisyytensä tai kansalaisuutensa selvittämisessä;
- hakija on esittänyt selvästi epäjohdonmukaisia ja ristiriitaisia, selvästi vääriä tai ilmeisen epätodennäköisiä tietoja, jotka ovat ristiriidassa riittävällä tavalla varmennettujen alkuperämaata koskevien tietojen kanssa, tehden näin väitteensä selvästi epäuskottavaksi sen suhteen, voidaanko häntä pitää kansainvälistä suojelua saavana henkilönä;
- hakija on esittänyt myöhemmän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, jolta ei puutu tutkittavaksi ottamisen edellytykset;

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- hakija tekee hakemuksen vain viivyttääkseen jo tehdyn tai välittömästi odotettavissa olevan päätöksen täytäntöönpanoa tai estääkseen sen, mikä merkitsisi hänen poistamistaan maasta;
- hakija on tullut jäsenvaltion alueelle tai jatkanut siellä oleskeluaan laittomasti ja ilman hyvää syytä joko ei ole ilmoittautunut viranomaisille tai ei ole tehnyt kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta mahdollisimman pian maahantuloonsa liittyvät olosuhteet huomioon ottaen;
- hakija kieltäytyy noudattamasta velvoitetta suostua sormenjälkien ottamiseen Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten
- hakijan voidaan vakavista syistä katsoa olevan vaaraksi jäsenvaltion kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle taikka hakija on poistettu maasta pakkokeinoin kansallisen lainsäädännön mukaisesti yleistä turvallisuutta tai yleistä järjestystä koskevista vakavista syistä.

Direktiivi edellyttää jäsenvaltioiden asettavan määräajat nopeutetussa menettelyssä tehtävälle päätökselle. Määräajan pituus jätetään kansallisen lainsäädännön varaan, direktiivi edellyttää ainoastaan määräaikojen olevan kohtuulliset. Määrittävälle viranomaiselle nopeutetun menettelyn käyttäminen tarkoittaa sitä, että hakemus on tutkittava ja päätös tehtävä nopeammin kuin ns. normaalimenettelyssä. Huomioitavaa nopeutetun menettelyn käyttämisessä on se, että määrittävän viranomaisen tulee tutkia hakemus kuten mikä tahansa hakemus ja todeta se perusteettomaksi. Sen jälkeen menettelyyn voidaan soveltaa nopeutetun menettelyn säännöksiä, jos joku nopeutetun menettelyn peruste täyttyy. Hakemusta ei siis voida koskaan hylätä vain sen vuoksi, että jokin nopeutetun menettelyn peruste täyttyy tilanteessa.

Hakijan kannalta nopeutetun menettelyn käyttäminen tarkoittaa useimmiten käytännössä sitä, että hänellä ei ole automaattista oikeutta jäädä jäsenvaltioon odottamaan mahdollisen valitusmenettelyn lopputulosta. Hänellä on kuitenkin oikeus hakea tuomioistuimelta oikeutta jäädä maahan odottamaan muutoksenhaun lopputulosta ja oikeus jäädä odottamaan, kunnes tuomioistuin on tehnyt päätöksen hänen oikeudestaan jäädä odottamaan varsinaisen valitusmenettelyn lopputulosta. Poikkeuksena tähän direktiivissä mainitaan kohta, joka koskee tilanteita, joissa henkilö hakee suojelua oleskeltuaan ensin laittomasti maassa jonkin aikaa.

Jos hakemus on ratkaistu nopeutetussa menettelyssä, hakijalla ei ole pääosin oikeutta jäädä odottamaan ensimmäisen asteen muutoksenhaun tulosta jäsenvaltioon, ellei tuomioistuin näin päättä.

Suomessa nopeutettua menettelyä voidaan käyttää, kun hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi.

Hakemus voidaan ulkomaalaislain mukaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi, jos:

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- perusteeksi ei ole esitetty turvapaikan tai toissijaisen suojelun saamisen perusteeksi mainittuja taikka muita sellaisia perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin, tai esitetyt väitteet ovat selvästi epäuskottavia;
- hakijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä antamalla hakemuksen ratkaisemisen kannalta keskeisistä seikoista tahallaan vääriä, harhaanjohtavia tai puutteellisia tietoja, esittämällä väärennettyjä asiakirjoja ilman hyväksyttävää syytä tai tekemällä hakemuksensa vain viivyttääkseen tai estääkseen sellaisen jo tehdyn tai välittömästi odotettavissa olevan päätöksen täytäntöönpanoa, joka merkitsisi hänen poistamistaan maasta; taikka
- hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta, jonne hänet voidaan palauttaa.

Käytettäessä nopeutettua menettelyä Maahanmuuttoviraston on ratkaistava hakemus viiden kuukauden kuluessa sen jättämisestä.

Suomessa menettelydirektiivin mahdollistamat nopeutetun menettelyn tilanteet on otettu ulkomaalaislakiin melko kattavasti. Kohdat, joita ulkomaalaislakiin ei ole otettu:

- hakija on tullut jäsenvaltion alueelle tai jatkanut siellä oleskeluaan laittomasti ja ilman hyvää syytä joko ei ole ilmoittautunut viranomaisille tai ei ole tehnyt kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta mahdollisimman pian maahantuloonsa liittyvät olosuhteet huomioon ottaen
- hakija kieltäytyy noudattamasta veloitetta suostua sormenjälkien ottamiseen Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten
- hakijan voidaan vakavista syistä katsoa olevan vaaraksi jäsenvaltion kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle taikka hakija on poistettu maasta pakkokeinoin kansallisen lainsäädännön mukaisesti yleistä turvallisuutta tai yleistä järjestystä koskevista vakavista syistä.

Ruotsin ulkomaalaislaissa ei ole nimenomaista mainintaa nopeutetusta menettelystä

Ilmeisen perusteettomista turvapaikkahakemuksista säädetään Ruotsin ulkomaalaislain 8 luvun 19 §:ssä. Hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi, jos hakijan esittämillä väitteillä ei ole merkitystä hakemuksen käsittelyssä tai väitteet eivät ole uskottavia ja tämän vuoksi on ilmeistä, että turvapaikalle tai muille perusteille, joiden vuoksi oleskelulupa tulisi myöntää, ei ole oikeudellisia perusteita, taikka jos hakija tulee turvallisesta maasta, jonka kansalainen hän on tai jossa hän on valtiottomana oleskellut vakituisesti ja jos hakija ei ole osoittanut painavia perusteita, että kyseistä maata ei pitäisi katsoa tämän alkuperämaaksi. Hakemus tulee ratkaista kolmen kuukauden kuluttua sen jättämisestä. Jos hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi, hakija voidaan käännättä maasta ennen kuin päätös on lainvoimainen.

Ruotsin maahanmuuttoasioita käsittelevä hallintotuomioistuin on katsonut, että "ilmeisen perusteeton" sisältää mahdollisuuden tehdä päätöksen asiasta ilman tarkempaa arviota.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Arvion ei kuitenkaan tule olla pelkkä tiivistelmä, joka perustuu hakijan kansallisuuteen, jos kansallisuus on sellainen, joille ei tyypillisesti myönnetä turvapaikkaa. "Ilmeisen" arvioinnin tulee aina perustua hakijan henkilökohtaisiin olosuhteisiin.

Lisäksi Ruotsin Maahanmuuttovirasto antoi vuonna 2021 oikeudellisen ohjeistuksen, jonka mukaisesti välitöntä maasta poistamista tulisi harkita seuraavissa tapauksissa:

- hakemuksessa on tuotu esiin vain sellaisia seikkoja, joilla ei ole merkitystä sen selvittämiseksi onko hakijalla oikeus saada turvapaikka
- hakemuksessa on ilmeisen perusteettomat perusteet turvapaikkaan
- EU-kansalaiset tai turvallisissa maissa asuvat hakevat turvapaikkaa
- hakija on antanut valheellista tietoa kaikissa olennaisissa kohdissa
- jos vedotaan vain terveyssyihin (AIDA)

Lisäksi Ruotsin ulkomaalaislain esitöistä ilmenee, että turvapaikkahakemus tulisi käsitellä nopeutetusti, jos on vakavia syitä uskoa, että hakija on vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle, jos hakemus on uusintahakemus ja on olemassa maastapoistamista koskeva päätös, joka on voimassa tai jos hakemus käsitellään Dublin-menettelyssä.

Ruotsin Maahanmuuttovirasto on käytännön työssään luonut "nopeutetun linjan" erityisesti kahdenlaisille tapauksille: ilmeisen perusteettomat turvapaikkahakemukset sekä sellaisten turvapaikanhakijoiden hakemukset, jotka tulevat maista, joista alle 15 % saa suojelua. Nämä maat ovat: Albania, Algeria, Armenia, Valkovenäjä, Bolivia, Bosnia ja Hertsegovina, Brasilia, Chile, Kolumbia, Kuuba, Djibouti, Iso-Britannia, Intia, Israel, Georgia, Kosovo, Pohjois-Makedonia, Meksiko, Mosambik, Marokko, Mongolia, Montenegro, Peru, Filippiinit, Serbia, Etelä-Afrikka, Thaimaa, Yhdysvallat ja Vietnam (Lähde: AIDA).

Hakemuksen tutkimatta jättäminen

Menettelydirektiivin mukaan tietyissä tapauksissa jäsenvaltio ei ole velvollinen tutkimaan voidaanko hakijaa pitää henkilönä, joka voi saada kansainvälistä suojelua. Tällaista aineellista tutkintaa ei tarvitse tehdä, jos

- toinen jäsenvaltio on myöntänyt kansainvälistä suojelua
- joku muu valtio katsotaan hakijalle ensimmäiseksi turvapaikkamaaksi
- joku muu valtio katsotaan hakijalle turvalliseksi kolmanneksi maaksi
- hakemus on uusintahakemus, johon liittyy ei ole ilmennyt uusia perusteita.

Hakijalla ei ole näissä tapauksissa automaattisesti oikeutta jäädä odottamaan ensimmäisen asteen muutoksenhaun tulosta jäsenvaltioon ellei tuomioistuin näin päättä lukuun ottamatta niitä tapauksia, joissa hakemus jätetään tutkimatta, koska joku muu valtio voidaan katsoa hakijalle turvalliseksi kolmanneksi maaksi.

Suomessa tutkimatta jättäminen vastaa menettelydirektiiviä.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Rajamenettely

Rajamenettely on menettelydirektiivin mukaan turvapaikkamenettely, jossa perusteettomiksi arvioituja turvapaikkahakemuksia voidaan käsitellä nopeasti heti rajalla tai sen läheisyydessä ilman, että hakijoilla on oikeus liikkua vapaasti jäsenvaltion alueella. Rajamenettelyä voidaan soveltaa vain ulkorajalla tehtyihin hakemuksiin silloin, jos hakemus on sellainen, että se voitaisiin jättää tutkimatta tai ratkaista nopeutetussa menettelyssä.

Suomi ei ole ottanut rajamenettelyä käyttöön.

Turvallisten maiden konseptit

Yleistä turvallisista maista

Turvapaikkamenettely perustuu aina hakemuksen yksilölliselle käsittelylle ja turvapaikkamenettelyssä tulee aina tutkia, onko tietty maa nimenomaan kyseiselle turvapaikanhakijalle turvallinen. Turvapaikanhakijalle on aina annettava mahdollisuus turvapaikkamenettelyssä esittää hänen oma näkemyksensä tietyn maan turvallisuudesta hänen henkilökohtaisessa tilanteessaan.

Turvapaikkamenettelyssä tutkitaan ensisijaisesti turvapaikan tarve suhteessa turvapaikanhakijan alkuperämaahan. Turvapaikkahakemus voidaan myös jättää tutkittavaksi ottamatta, jos hakija on saapunut turvallisesta turvapaikkamaasta tai turvallisesta kolmannesta maasta. Myös tässä tilanteessa hakijan tilanne tutkitaan yksilöllisesti turvapaikkamenettelyssä, jotta viranomaiset voivat todeta turvallisen turvapaikkamaan tai turvallisen kolmannen maan edellytysten täyttyneen hakijan kohdalla hänen henkilökohtainen tilanteensa huomioon ottaen. Etukäteen ei siis voida antaa jonkun maan osalta sellaista yleislinjausta, jolla hakemukset voitaisiin hylätä suoraan ilman turvapaikkatutkintaa.

Suomessa määritelmät turvallisesta alkuperämaasta, turvapaikkamaasta ja kolmannesta maasta sekä näiden osalta turvapaikkamenettelyyn liittyvät säännökset vastaavat menettelydirektiivin säännöksiä.

Turvallinen alkuperämaa

Menettelydirektiivin mukaan hakijalle turvalliseksi alkuperämaaksi voidaan hakemusta turvapaikkamenettelyssä ratkaistaessa katsoa valtio, jossa hänellä ei ole vainon tai vakavien ihmisoikeusloukkausten vaaraa. Turvallisen alkuperämaan käsite ei ole yleinen arvio tietyn maan tilanteesta, vaan se liitetään kunkin yksittäisen hakijan tilanteeseen kyseisessä maassa. Turvapaikanhakijan esittämät yksilölliset suojeluperusteet ja kaikki erityiset viitteet siitä, että valtio ei olisikaan hänelle turvallinen, on otettava huomioon yksittäistä turvapaikka- tai oleskelulupahakemusta ratkaistaessa.

Turvallisen alkuperämaan arvioinnissa otetaan erityisesti huomioon, toimiiko valtiossa vakaa ja demokraattinen yhteiskuntajärjestelmä, onko valtiossa riippumaton ja puolueeton oikeuslaitos sekä vastaako oikeudenkäytön taso oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille asetettavia vaatimuksia ja onko valtio liittynyt keskeisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, noudattaako valtio niitä ja onko valtiossa tapahtunut vakavia

Sisäministeriö Inrikesministeriet

ihmisoikeusloukkauksia. Keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin liittymisen lisäksi ihmisoikeuksien toteutuminen kansalaisille ja maassa asuville on taattava myös käytännössä. Jos valtiossa tapahtuu vakavia ihmisoikeusloukkauksia, sitä ei voida pitää turvallisena alkuperämaana. Luetteloa ei ole tarkoitettu sellaisenaan sitovaksi tai tyhjentäväksi, vaan antamaan pohjaa kokonaisarvioinnin suorittamiselle. Koska harkinta valtion turvallisuudesta on nimenomaan hakijakohtaista, on voitava esimerkiksi ottaa huomioon valtion sisällä olevat alueelliset erot olosuhteissa ja turvallisuustilanteessakin.

Hakijalle on annettava mahdollisuus riitauttaa turvallinen alkuperämaa -käsitteen soveltaminen hänen kohdallaan, joten hakijalta on erityisesti selvitettävä ne perusteet, joiden vuoksi hän katsoo, että kyseinen valtio ei ole hänelle turvallinen. Turvapaikkapuhuttelussa on erityisesti tiedusteltava, miten hakija suhtautuu mahdolliseen maasta poistamiseen tähän turvalliseen alkuperämaahan sekä maahantulokieltoon. Käytännössä hakijalle, joka on saapunut turvallisesti katsottavasta maasta, tulee turvapaikkapuhuttelussa kertoa, että valtiota voidaan pitää yleisesti turvallisena ja puhuttelussa on erityisesti selvitettävä miksi hakija ei pidä valtiota itselleen turvallisena.

Suomessa ei ole laissa määriteltyä listaa turvallisista alkuperämaista. Turvallisina alkuperämaina on Maahanmuuttoviraston soveltamiskäytännössä pidetty mm. kaikkia EU-maita, Norjaa, Sveitsiä ja Liechtensteinia sekä näiden lisäksi: Albaniaa, Australiaa, Bosnia ja Hertsegovinaa, Georgiaa (pl. Etelä-Ossetian ja Abhasian alueet), Japania, Kanadaa, Kosovoa, Makedoniaa, Serbiaa, Uusi-Seelantia sekä Yhdysvaltoja.

Ruotsin ulkomaalaislain luvun 1 pykälässä 6a määritellään turvallinen alkuperämaa. Ruotsin Maahanmuuttovirasto on vastuussa turvallisten alkuperämaiden luettelosta. 25.5.2021 Maahanmuuttovirasto totesi seuraavat maat turvallisiksi alkuperämaiksi

- Albania
- Bosnia ja Hertsegovina
- Chile
- Georgia
- Kosovo
- Mongolia
- Pohjois-Makedonia
- Serbia

Turvallinen turvapaikkamaa

Turvallisella turvapaikkamaalla tarkoitetaan valtiota, jossa hakija on jo saanut suojelua. Kyseessä on valtio, joka ei ole EU-jäsenvaltio, ja joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen ja noudattaa niitä, ja jossa hakija on saanut ja edelleen voi saada ulkomaalaislaissa tarkoitettua kansainvälistä suojelua taikka muuten riittävää suojelua.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Koska turvallinen turvapaikkamaa ei voi olla EU:n jäsenvaltio, tässä valtiossa ei voi saada nimenomaisesti EU:n lainsäädännössä tarkoitettua toissijaista suojelua. Riittävän suojelun onkin siten katsottava tarkoittavan kolmannesta maasta olevan henkilön kohdalla valtion tunnustamaa asemaa siitä, että hän voi lähtökohtaisesti jatkaa luvallista oleskelua kyseisessä valtiossa niin kauan kuin hän on kansainvälisen suojelun tarpeessa. Ollakseen riittävää muun suojelun tulee olla tehokasta ja sitä pitää voida käytännössä myös saada. Suojelun tehokkuutta arvioitaessa tulee kiinnittää erityisesti huomiota siihen, suojeleeko se hakijaa tosiasiallisesti palauttamiselta kotimaahan. Turvallisen turvapaikkamaan kohdalla suojelun edelleen saaminen ei edellytä, että hakijan suojelun perusteita tulisi selvittää, vaan tällä tarkoitetaan mahdollisuutta nauttia edelleen suojelua.

Maan turvallisuus arvioidaan jokaisen hakijan kohdalla erikseen. Turvallisuuden arvioinnissa otetaan huomioon maan yleinen turvallisuustilanne sekä ne perusteet, jotka hakija on esittänyt siitä, ettei kyseinen valtio ole juuri hänelle turvallinen. Turvallinen turvapaikkamaa -perusteen soveltaminen edellyttää lisäksi, että hakija otetaan takaisin tai hakijalla on oikeus palata kyseiseen valtioon.

Turvallinen kolmas maa

Turvallisella kolmannella maalla tarkoitetaan sellaista valtiota, jossa hakija olisi voinut saada ulkomaalaislaissa tarkoitettua kansainvälistä suojelua taikka muuten riittävää suojelua. Turvallinen kolmas maa -perusteen soveltaminen edellyttää, että hakijan ja kyseisen maan välillä on riittävä yhteys ja että hakija otetaan takaisin tai hakijalla on oikeus palata kyseiseen valtioon. Kuten turvallisen turvapaikkamaan kohdallakin, turvallisella kolmannella maalla tarkoitetaan muuta kuin EU-valtiota, joka ilman maantieteellistä varaumaa on liittynyt pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaiseen yleissopimukseen ja noudattaa niitä.

Riittävää suojelua arvioidaan samoilla kriteereillä kuin turvallisen turvapaikkamaankin yhteydessä. Kohtuullisuuden ja riittävän yhteyden arviointi tulee tehdä yksilöllisesti ja siinä voidaan ottaa huomioon muun muassa hakijan aiempi luvallinen asuminen kyseisessä maassa ja asumisen pituus, kyseisen maan turvapaikkamenettelyn laatu ja tehokkuus, tosiasiallinen pääsy menettelyyn, maassa annettavan suojelun tehokkuus, turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmän taso kansainvälisesti arvioituna, turvapaikanhakijoiden peruspalveluiden saatavuus ja haavoittuvan aseman huomioiminen kyseisessä maassa. Myös kolmannen turvallisen maan tapauksessa maan turvallisuus arvioidaan jokaisen hakijan kohdalla erikseen ottaen huomioon maan yleinen turvallisuustilanteen sekä ne perusteet, jotka hakija on esittänyt siitä, ettei kyseinen valtio ole juuri hänelle turvallinen.

Turvallinen kolmas maa -perusteen soveltamisessa ilman huoltajaa olevan alaikäisen jättämisen hakemuksen ratkaisemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun. Valtio voidaan katsoa ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle turvallisesti kolmanneksi maaksi vain, jos se on lapsen edun mukaista.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Suomella ei ole listaa turvallisista kolmansista maista. Konseptia on viime vuosina sovellettu vain muutamia kertoja.

Ruotsi soveltaa ensimmäisen turvapaikkamaan käsitettä ja turvallisen kolmannen maan käsitettä. Ruotsin ulkomaalaislain luvussa 5, pykälässä 1b (3) säädetään, että hakemukselta voidaan katsoa puuttuvan tutkittavaksi ottamisen edellytykset (en asylansökan får avvisas om sökanden), jos hakija voidaan palauttaa maahan, jossa:

- hän ei ole vaarassa joutua vainotuksi;
- hän ei ole vaarassa joutua kuolemaantuomituksi, ruumiillisesti kuritetuksi, kidutetuksi tai muun epäinhimillisen tai ihmisarvoa loukkaavan kohtelun tai rangaistuksen kohteeksi;
- häntä suojellaan sellaiseen maahan lähettämiseltä, jossa hänellä ei ole mahdollisuutta vastaavaan suojeluun;
- hän voi hakea kansainvälistä suojelua pakolaisena;
- hänellä on sellaiset siteet kyseiseen valtioon, että hänen on kohtuullista matkustaa sinne.

Kuitenkaan näissäkään tapauksissa hakemukselta ei voida katsoa puuttuvan tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, jos:

- hakijalla on puoliso, lapsi tai vanhempi, jonka asuinmaa on Ruotsi ja hakijalla ei ole yhtä läheisiä perhesuhteita maahan, johon käännättämis- tai maastapoistamispäätös pantaisiin täytäntöön;
- hakijalla on erityiset siteet Ruotsiin hänen aikaisemman oleskelunsa vuoksi ja hänellä ei ole sellaisia siteitä tai siteitä sukulaistensa kautta valtioon, johon käännättämis- tai maastapoistamispäätös pantaisiin täytäntöön.

Hakemuksen raukeaminen:

Menettelydirektiivi asettaa varsin väljät raamit sille, milloin hakemus voidaan katsoa rauenneeksi.

Jäsenvaltiot voivat olettaa, että hakija on implisiittisesti peruuttanut hakemuksensa tai luopunut siitä erityisesti silloin, kun voidaan todeta, että:

- hakija ei ole vastannut pyyntöihin toimittaa tapauksensa kannalta olennaisia tietoja tai ei ole saapunut tämän direktiivin henkilökohtaiseen puhutteluun, paitsi jos hakija osoittaa kohtuullisen ajan kuluessa, että hän ei voinut vastata pyyntöihin tai saapua puhutteluun hänestä riippumattomista syistä;
- hakija pakoilee tai on lähtenyt ilman lupaa asuin- tai säilönnötopaikastaan ottamatta yhteyttä toimivaltaiseen viranomaiseen kohtuullisen ajan kuluessa, tai hän ei ole kohtuullisen ajan kuluessa täyttänyt ilmoittautumisvelvollisuuttaan tai muita yhteydenpitoa koskevia velvoitteitaan, paitsi jos hakija osoittaa tämän johtuneen hänestä riippumattomista syistä. Jäsenvaltiot voivat vahvistaa määräaikoja tai ohjeita näiden säännösten täytäntöönpanemiseksi.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakijalla, joka ilmoittautuu toimivaltaiselle viranomaiselle uudelleen sen jälkeen, kun tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettu päätös hakemuksen tutkinnan keskeyttämisestä on tehty, on oikeus pyytää, että hänen tapauksensa

Sisäministeriö Inrikesministeriet

tutkinta aloitetaan uudelleen, tai oikeus tehdä uusi hakemus, johon ei sovelleta 40 ja 41 artiklassa tarkoitettua menettelyä.

Jäsenvaltiot voivat säätää vähintään yhdeksän kuukauden pituisesta määräajasta, jonka päätyttyä hakijan tapausta ei voida enää ottaa uudelleen tutkittavaksi tai jonka päätyttyä uusi hakemus voidaan katsoa myöhemmäksi hakemukseksi, johon sovelletaan 40 ja 41 artiklassa säädettyä menettelyä. Jäsenvaltiot voivat säätää, että hakijan tapaus voidaan ottaa uudelleen tutkittavaksi vain yhden kerran.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tällaista henkilöä ei poisteta maasta palauttamiskiellon periaatteen vastaisesti.

Jäsenvaltiot voivat sallia, että määrittävä viranomais jatkaa hakemuksen tutkintaa siitä, mihin se oli keskeytetty.

Suomessa Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen raukeamisesta, jos hakija on kuollut tai hän on poistunut tai hänen katsotaan todennäköisesti poistuneen Suomesta. Hakijan katsotaan poistuneen todennäköisesti Suomesta, jos hänen olinpaikkansa on vastaanottokeskuksesta saatavan tiedon mukaan ollut tuntematon vähintään kahden kuukauden ajan tai häneen ei ole vähintään kahteen kuukauteen saatu yhteyttä hänen viimeksi ilmoittamiensa yhteystietojen avulla.

Suomi ei ole säätänyt menettelydirektiivin mukaisesti mahdollisuudesta rauettaa hakemus, jos hakija ei ole vastannut pyyntöihin toimittaa tapauksensa kannalta olennaisia tietoja tai ei ole saapunut henkilökohtaiseen puhutteluun. Vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella päätös turvapaikkahakemukseen voidaan kuitenkin tehdä ilman puhuttelua, jos hakija on kahdesti, saatuaan tiedoksi kutsun puhutteluun, jättänyt saapumatta puhutteluun eikä hän ole tuonut esiin mitään perustelua syytä saapumatta jättämiselle, eikä hakija ole kadonnut. Jos asiassa kertyneen tiedon mukaan hakijalla ei ole päätöskäytännön mukaan kansainväliseen suojeluun riittäviä perusteita, voidaan päätös tehdä jo ensimmäisen poisjääneen puhuttelun jälkeen, jos hakija ei ole esittänyt hyväksyttävää syytä poisjäännille.

Ruotsissa turvapaikkahakemus katsotaan implisiittisesti peruutetuksi, kun hakija kieltäytyy yhteistyöstä, esimerkiksi hakija ei saavu turvapaikkapuhutteluun ilman perusteltua syytä. Ruotsi ei sovelleta tiettyjä määräaikoja arvioidessaan kuinka paljon aikaa täytyy kulua ennen kuin on kohtuullista katsoa, että henkilö on implisiittisesti peruttanut hakemuksensa.

Hakijalle tehtävä päätös

Suojelukategoriat:

Suomen lainsäädännössä on vain kaksi suojelukategoriaa: pakolaisasema ja toissijainen suojeluasema. Mahdollisuus saada oleskelulupa humanitaarisista syistä poistettiin ulkomaalaislaista v. 2016. Oleskeluluvan voi saada myös yksilöllisestä inhimillisestä syystä, minkä soveltaminen on hyvin tiukkaa. Ruotsissa taas vuonna 2021 Ulkomaalaislaista

poistettiin oleskelulupakategoria ”muut suojelun tarpeessa olevat” (*övriga skyddsbehövande*), kategorioista jäljelle jäivät pakolaisasema ja toissijainen suojeluasema. Aikuiselle, joka on oleskellut Ruotsissa oleskeluluvalla ja jolle on sinä aikana muodostunut erityinen syy Ruotsiin, voidaan myöntää oleskelulupa ”inhimillisistä syistä” (*ömmande omständigheter*), joka voidaan myöntää myös lapselle (ilman erityisen syyten vaatimusta).

Myönnettävien määräaikaisten oleskelulupien pituus:

Suomessa ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa myönnetään pakolaisille ja toissijaista suojelua saaville neljäksi vuodeksi. Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti neljän vuoden ajan, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, ovat olemassa ja pysyvän oleskeluluvan myöntämiselle ei ole laissa mainittuja esteitä. Jos oleskelulupa on saatu pakolaisuuden tai toissijaisen suojelun perusteella, neljän vuoden määräaika lasketaan maahantulopäivästä.

Ruotsissa **pakolaisille myönnetään oleskelulupa määräajaksi eli ensin kolmeksi vuodeksi** ja sen jälkeen **kahdeksi vuodeksi kerrallaan**. **Toissijaista suojelua saaville** lupa puolestaan annetaan **ensin 13:ksi kuukaudeksi** ja sitten **kahdeksi vuodeksi kerrallaan**. Jatkoluvan voi saada, jos tarvitsee edelleen suojelua. Kansainvälistä suojelua saavilla on lain mukaan **oikeus hakea pysyvää oleskelulupaa**, kun ovat oleskelleet **määräaikaisella luvalla kolme vuotta** ja täyttävät muut pysyvän oleskeluluvan edellytykset.

Hakijoiden vastaanotto

Työskentely turvapaikkahakemuksen käsittelyaikana

Turvapaikanhakijan oikeus tehdä Suomessa työtä alkaa kolmen kuukauden kuluttua hakemuksen tekemisestä, jos hän on esittänyt voimassa olevan ja aidoksi todetun passin tai muun matkustusasiakirjan viranomaiselle. Jos asiakirjaa ei ole esitetty, oikeus työntekoon alkaa kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen tekemisestä.

Ruotsissa turvapaikanhakija voi työskennellä ilman kolmen kuukauden karenssia, jos turvapaikanhakijalla on henkilöllisyystodistus, turvapaikkakäsittely tehdään Ruotsissa ja hakemukselle on perusteet.

Säilöön ottaminen

Säilöön otosta säädetään **vastaanottodirektiivissä**. Määritelmän mukaan säilöön otolla tarkoitetaan sitä, että jäsenvaltio sulkee hakijan tiettyyn paikkaan, jossa hakijalta on viety hänen liikkumisvapautensa. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot eivät saa ottaa ketään säilöön vain siitä syystä, että hän on menettelydirektiivin mukainen hakija. Säilöön otto on mahdollista tarpeen mukaan kunkin tapauksen yksilöllisen arvioinnin perusteella, jos lievempiä vaihtoehtoisia keinoja ei voida soveltaa tehokkaasti. Direktiivin mukaan hakija voidaan ottaa säilöön,

- jotta voidaan määrittää tai varmentaa henkilön henkilöllisyys tai kansalaisuus;

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- jotta voidaan määrittää kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteet, joita ei voitaisi saada ilman säilöönottoa, erityisesti, jos on olemassa vaara, että hakija pakenee;
- jotta menettelyn yhteydessä voidaan tehdä päätös hakijan oikeudesta tulla alueelle;
- jos hänet on otettu säilöön paluudirektiivin mukaisen palauttamismenettelyn yhteydessä palauttamisen valmistelemiseksi ja/tai maasta poistamiseksi ja asianomainen jäsenvaltio voi todeta puolueettomin perustein, mukaan lukien se, että hakijalla on jo ollut mahdollisuus päästä turvapaikkamenettelyyn, että on perusteltua uskoa, että hakija tekee kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen lähinnä viivyttääkseen tai häiritäkseen palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa;
- silloin kun se on tarpeen kansallisen turvallisuuden tai yleisen järjestyksen vuoksi;
- niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään hakemuksen käsittelystä vastaava jäsenvaltio vastuunmäärittämisasetuksen mukaisesti

Suomessa ulkomaalaislain 121 §:n mukaan ulkomaalainen voidaan ottaa yksilöllisen arvioinnin perusteella säilöön, jos ulkomaalaislaissa säädetty muu turvaamistoimi ei ole riittävä.

Turvaamistoimien määräämisen yleisistä edellytyksistä säädetään ulkomaalaislain 117 a §:ssä. Ulkomaalaiseen voidaan kohdistaa laissa tarkoitettu turvaamistoimi, jos se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista: 1) hänen maahantulonsa tai maassa oleskelunsa edellytysten selvittämiseksi; taikka 2) hänen maasta poistamistaan koskevan päätöksen valmistelemiseksi tai täytäntöönpanon turvaamiseksi taikka muutoin maasta poistumisen valvomiseksi.

Kun yleiset edellytykset turvaamistoimien käytölle ovat olemassa, säilöönottoa harkittaessa on tarkasteltava ulkomaalaislain 121 §:ssä säädettyjä säilöönoton niin sanottuja erityisiä edellytyksiä. Ulkomaalaislain 121 §:n 1 momentin mukaan, jos ulkomaalaislaissa tarkoitettut muut turvaamistoimet eivät ole riittäviä, ulkomaalainen voidaan yksilöllisen arvioinnin perusteella ottaa säilöön, jos: 1) ulkomaalaisen henkilökohtaiset tai muut olot huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että ulkomaalainen piileskelisi, pakenisi tai muulla tavalla vaikeuttaisi huomattavasti itseään koskevaa päätöksentekoa tai maasta poistamistaan koskevan päätöksen täytäntöönpanoa, 2) säilöönotto on tarpeellinen ulkomaalaisen henkilöllisyyden selvittämiseksi, 3) ulkomaalainen on syyllistynyt tai hänen epäillään syyllistyneen rikokseen ja säilöönotto on tarpeellinen maastapoistamispäätöksen valmistelun tai täytäntöönpanon turvaamiseksi, 4) ulkomaalainen on säilöönotettuna tehnyt uuden kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen lähinnä maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanon viivyttämiseksi tai häiritsemiseksi, 5) säilöönotto perustuu vastuuvaltion määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen 28 artiklaan, taikka 6) ulkomaalaisen henkilökohtaiset ja muut olosuhteet huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että hän muodostaa uhkan kansalliselle turvallisuudelle.

Suomi ei ole ottanut vastaanottodirektiivin säilöperusteista ulkomaalaislakiin perustetta, joka koskee sitä, että menettelyn yhteydessä voidaan tehdä päätös hakijan oikeudesta tulla

Sisäministeriö Inrikesministeriet

alueelle. Tämä peruste liittyy menettelydirektiivin rajamenettelyyn ja sen ottamista ulkomaalaislakiin ehdotettiin rajamenettelyä koskevan esityksen yhteydessä.

Säilöön otosta päättämisestä ja päätöksen käsittelemisestä käräjäoikeudessa säädetään ulkomaalaislain 123—129 §:ssä. Ulkomaalaislain 123 §:n mukaan säilöön otosta päättää poliisissa poliisilaitoksen, keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies ja Rajavartiolaitoksessa pidättämiseen oikeutettu virkamies tai vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies. Säilöön ottoa koskeva päätös on vietävä käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Käräjäoikeus ratkaisee, onko olemassa säilöön otton edellytyksiä.

Ulkomaalaislain 123 a §:n mukaan säilöön otettu ulkomaalainen on mahdollisimman pian sijoitettava säilölaissa tarkoitettuun säilöönottoyksikköön. Pykälän 2 momentissa säädetään, että säilöön ottamisesta päättävä virkamies voi päättää säilöön otetun ulkomaalaisen sijoittamisesta poikkeuksellisesti poliisin pidätystiloihin, jos 1) säilöönottoyksiköt ovat tilapäisesti täynnä tai 2) ulkomaalainen otetaan säilöön kaukana lähimmästä säilöönottoyksiköstä, jolloin säilöön ottaminen saa poliisin pidätystiloissa kestää enintään neljä vuorokautta. Säilöön otettavien ulkomaalaisten sijoittaminen tavalliseen vankilaan, jossa pidetään vapausrangaistukseen tuomittuja vankeja, ei ulkomaalaislain mukaan ole lainkaan mahdollista.

Ruotsissa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita henkilöitä ei oteta systemaattisesti säilöön.

Ruotsin ulkomaalaislain nojalla ulkomaalainen, joka on täysi-ikäinen, voidaan ottaa säilöön, jos

1. ulkomaalaisen henkilöllisyys on epäselvä hänen saapuessaan Ruotsiin tai kun hän myöhemmin hakee oleskelulupaa ja hän ei voi pystyä osoittamaan todennäköiseksi sitä, että hänen ilmoittamansa henkilöllisyys on oikea ja
2. ulkomaalaisen oikeutta tulla Ruotsiin tai oleskella Ruotsissa ei voida tapauksessa arvioida.

Säilöön ottamisen sijasta Ruotsin maahanmuuttovirasto tai poliisi voi päättää asettaa henkilön valvonnan alaiseksi. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti henkilöä ei pidä ottaa säilöön, jos valvontaan asettaminen on riittävä toimenpide. Valvonta tarkoittaa, että ulkomaalaisella on velvollisuus ilmoittautua poliisiviranomaiselle tai Maahanmuuttovirastoon tiettyinä aikoina. Ulkomaalainen voi myös joutua luovuttamaan passinsa tai muun henkilöllisyystodistuksensa. Myös lapsi voidaan asettaa valvonnan alaiseksi tiettyin edellytyksin.

Taulukko: turvapaikanhakijan vastaanottopalvelut

Vastaanottopalvelu	Suomi	Ruotsi
Majoitus	Vastaanottokeskus järjestää majoituksen. Hakijalla on myös oikeus järjestää majoituksensa itse	Vastaanottokeskus järjestää majoituksen. Hakijalla on myös oikeus järjestää majoituksensa itse

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

	ns. yksityismajoituksessa. Vastaanottokeskus ei korvaa yksityismajoituksesta syntyviä kustannuksia. Ilman huoltajaa maahan tullut alaikäinen majoitetaan alaikäisyksikköön, jonka mitoituksessa ja henkilöstössä noudatetaan lastensuojelulakia.	ns. yksityismajoituksessa. Vastaanottokeskus ei korvaa yksityismajoituksesta syntyviä kustannuksia. Ilman huoltajaa maahan tulleen alaikäisen majoittamisesta vastaa kunta. Alaikäinen voidaan sijoittaa sijaisperheeseen, sukulaisten luo tai alaikäisyksikköön.
Vastaanottoraha	Hakijalla on oikeus vastaanottorahaan, mikäli hänellä ei ole omia tuloja tai varoja välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin, kuten ruokaan ja vaatteisiin. Ilman huoltajaa olevalla alaikäisellä on oikeus käyttörahaan. Vastaanottorahan määrä on tällä hetkellä n 60% toimeentulotuen määrästä.	Hakijalla on oikeus vastaanottorahaan, mikäli hänellä ei ole omia tuloja tai varoja välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin, kuten ruokaan ja vaatteisiin. Vastaanottoraha koostuu pienestä päivärahasta, mahdollisesta asumistuesta sekä erityistuesta erityisiin hankintoihin.
Sosiaalipalvelut	Hakijalla on oikeus välttämättömiin sosiaalipalveluihin. Palvelut järjestää vastaanottokeskus	Hakijalla on oikeus välttämättömiin sosiaalipalveluihin. Palvelut järjestävät maakunnat.
Terveyspalvelut	Aikuisella hakijalla on oikeus välttämättömiin terveyspalveluihin. Lapsella on oikeus vastaaviin terveyspalveluihin kuin kuntalaisella. Palvelut järjestää vastaanottokeskus.	Aikuisella hakijalla on oikeus välttämättömiin terveyspalveluihin. Lapsella on oikeus vastaaviin terveyspalveluihin kuin kuntalaisella. Palvelut järjestävät maakunnat.
Työ- ja opintotoiminta	Vastaanottokeskus järjestää hakijalle työ- ja opintotoimintaa, jonka tarkoituksena on tukea omatoimisuutta ja aktiivisuutta. Opintotoiminta on käytännössä suomen- tai ruotsin kielen opintoja. Lisäksi hakijalle järjestetään suomalaisen yhteiskunnan kurssi.	Maahanmuuttovirasto järjestää pakollisen Ruotsin yhteiskunnan kurssin yli 15-vuotiaille. Kielikurssit ja muut turvapaikanhakijoille tarkoitetut toiminnot järjestävät yksityiset toimijat, mutta ne ovat maksuttomia ja Maahanmuuttovirasto voi korvata matkakulut.
Tulkkaus	Hakijalla on oikeus tulkkaukseen viranomaisasioissa.	Hakijalla on oikeus tulkkaukseen viranomaisasioissa.
Työllistyminen	Oikeus tehdä ansiotyötä: • 3 kk kuluessa hakemuksen vireyttämisestä, jos hakijalla on voimassa oleva passi tai matkustusasiakirja	Oikeus tehdä ansiotyötä: Heti turvapaikkahakemuksen jätettyään, jos täyttää ehdot: • henkilöllisyystodistus • turvapaikkäsittely tehdään Ruotsissa

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

	• 6 kk kuluessa hakemuksen vireyttämistä, ilman edellä mainittua matkustusasiakirjaa. Kielteisen päätöksen saaneen hakijan työnteko-oikeus päättyy, kun päätös on täytäntöönpanokelpoinen.	• hakemukselle on perusteet Kielteisen päätöksen saaneen hakijan työnteko-oikeus päättyy, kun päätös on täytäntöönpanokelpoinen. Kuitenkin jos hakija tekee yhteistyötä vapaaehtoisessa paluussa, hän voi jatkaa työtä maasta lähtemiseen saakka. Lisäksi kielteisen päätöksen jälkeen voi hakea työhön perustuvaa oleskelulupaa, jos on töissä ja täyttää tietyt ehdot.
Opiskelu	Hakija voi opiskella Suomessa, jos se on oppilaitoksen omien säännösten ja ohjeiden mukaista.	Yli 18-vuotiaat voivat opiskella Ruotsissa oppilaitosten päätösten mukaisesti.
Perusopetus	Oikeus perusopetukseen, ei oppivelvollisuutta. Kunta järjestää opetuksen.	Oikeus perusopetukseen, ei oppivelvollisuutta. Kunta järjestää opetuksen.
Varhaiskasvatus	Oikeus varhaiskasvatukseen. Toteutuu käytännössä ainoastaan lastensuojelullisena toimenpiteenä.	Oikeus varhaiskasvatukseen. Oikeus 1-vuotiaasta eteenpäin, jos vanhemmat tekevät töitä tai opiskelevat. 3-vuotiaasta saakka ilmainen varhaiskasvatus 15 tuntia viikossa.